

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА

з історії української літератури
на тему: «Конфлікти та мікроконфлікти
у п'єсі Павла Ар'є «Слава Героям»»

студентки групи СЛукр 03-20
педагогічного факультету романо-
германської та української філології,
спеціальності 014 Середня освіта,
спеціалізації 014.01 Українська мова
і література, освітньої програми
Українська мова і література,
англійська мова, зарубіжна література
Семенченко Валерії Вікторівни

Допущена до захисту

«___» _____ року

Науковий керівник –

професор Мейзерська Т. С.

Завідувач кафедри

(підпис)

(ПІБ)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС ____

Київ – 2023

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ХУДОЖНІЙ КОНФЛІКТ У ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОМУ ДИСКУРСІ	5
1.1. Поняття конфлікту та мікроконфлікту, їх функції та мета у художній літературі.....	5
1.2 Практика використання художніх конфліктів в українській літературі.	8
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ КОНФЛІКТІВ ТА МІКРОКОНФЛІКТІВ У П'ЄСИ ПАВЛА АР'Є «СЛАВА ГЕРОЯМ».....	11
2.1. Павло Ар'є та його творча біографія.....	11
2.2. П'єса Павла Ар'є «Слава героям» та система конфліктів та мікроконфліктів в ній, яку використовує автор	13
РЕЗЮМЕ.....	24
SUMMARY.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	28

ВСТУП

Павло Ар'є – сучасний український драматург, художник та театральний режисер, його творчість широко відома і поза межами України.

Актуальність теми зумовлена тим, що п'єси Павла Ар'є широко використовуються в сучасному театральному мистецтві, а їх сенс та глибина – досліджуються та вивчаються у спеціалізованих вишах.

«Слава Героям» є творчим здобутком автора, а також гарним прикладом використання художніх конфліктів та мікроконфліктів з метою виразного та глибокого формування змісту твору. У своїй п'єсі Павло Ар'є використовує низку художніх конфліктів, через які розкривається увесь сенс та авторський задум.

Конфліктна лінія даного твору на теперішній час залишалася майже поза увагою науковців на предмет розкриття її змісту. Саме тому я вважаю, що варто пролити світло на використання автором даного типу художніх засобів.

Ступінь розробленості. На теперішній час конфліктній лінії п'єси Павла Ар'є «Слава Героям» приділено було невелику кількість уваги, не дивлячись на її актуальність особливо в умовах сьогодення.

Об'єктом дослідження стали драматичні твори Павла Ар'є, зокрема, детально була проаналізована п'єса «Слава Героям».

Предметом дослідження є проблематика драматичного твору у тексті п'єси Павла Ар'є «Слава Героям».

Метою дослідження є розкриття змісту конфліктів та мікроконфліктів, які використовує Павло Ар'є у своїй п'єсі «Слава Героям».

Реалізація поставленої мети передбачає виконання наступних завдань дослідження:

Дослідження поняття конфлікту та мікроконфлікту, їх функцій та мети у художній літературі.

Висвітлення практики використання художніх конфліктів в українській літературі на прикладі творів відомих письменників.

Висвітлення історії формування постаті Павла Ар'є та його творчої біографії.

Аналіз п'єси Павла Ар'є «Слава героям» та система конфліктів та мікроконфліктів в ній.

Теоретико-методологічну основу дослідження складають наступні методи: Досягнення поставленої у роботі мети та розв'язання відповідних завдань передбачає використання системного аналізу, який враховує герменевтичний та культурно-історичний підходи до вивчення заявленої проблеми.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури (25 позицій). Загальний обсяг дослідження становить 30 сторінок, із них 25 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1

ХУДОЖНІЙ КОНФЛІКТ У ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОМУ ДИСКУРСІ

1.1. Поняття конфлікту та мікроконфлікту, їх функції та мета у художній літературі

Конфлікт - це зіткнення інтересів, поглядів, цінностей, дій і намірів між двома або більше особами, групами або організаціями, що призводить до напруження і нерідко приводить до ворожості та боротьби.

Мікроконфлікт - це менший конфлікт, який виникає між персонажами в художній літературі. Мікроконфлікти можуть мати багато форм і причин, включаючи різні цінності, характер, взаємини, пріоритети, інтереси та потреби.

Функції конфлікту в художній літературі:

Розвиток сюжету: Конфлікт зазвичай служить одним з головних експресійних моментів сюжету, визначаючи дії персонажів і їхні реакції на події.

Розвиток персонажів: Конфлікт дозволяє автору розкривати характери персонажів, їх мотиви та цінності, а також їхні зміни під час розвитку сюжету.

Роздуми над темами: Конфлікт може бути використаний, щоб заохочувати читачів до роздумів над темами, такими як моральність, справедливість, любов, вірність і т. д.

Створення напруження: Конфлікт може створювати напруження та інтригу, що збільшує інтерес читачів до твору.

Функції мікроконфлікту в художній літературі:

Розвиток персонажів: Мікроконфлікти можуть допомогти автору розкрити характери персонажів, їхні мотиви та цінності.

Створення реалістичного світу: Мікроконфлікти можуть допомогти автору створити реалістичний світ, де персонажі взаємодіють один з одним через свої конфлікти.

Виклик емоцій: Мікроконфлікти можуть викликати різні емоції у читачів, такі як співчуття, гнів, роздратування, і т. д.

Підсилення головного конфлікту: Мікроконфлікти можуть бути використані, щоб підсилити головний конфлікт, допомагаючи розкрити персонажів та створюючи більше напруження.

Мета конфлікту та мікроконфлікту в художній літературі полягає в тому, щоб створити цікаву та захопливу історію, яка зможе зацікавити та залучити читачів. Конфлікт, як правило, створює напруження, яке приваблює увагу читачів і підтримує їх інтерес до оповідання. Окрім того, конфлікт може викликати емоції й спонукати читачів до роздумів над темами, що порушуються у творі. Мікроконфлікти, з іншого боку, можуть допомогти збагатити характери персонажів та зробити їх більш реалістичними. Вони можуть також додатково підсилити головний конфлікт і допомогти автору створити більш складний та глибокий сюжет.

У деяких випадках, конфлікти можуть бути використані як засіб для показу важливих моральних або етичних питань, що стосуються людей. Це може бути особливо важливим у літературі, де автори можуть використовувати свої твори, як засіб для порушення соціальних проблем або показати аспекти людської поведінки, які можуть бути складними або суперечливими.

Наприклад, конфлікт між головними героями в творі може допомогти автору показати, як люди можуть бути схильні до зловживання владою, або як нав'язливе переслідування може змусити людей діяти проти своїх інтересів. Мікроконфлікти, з іншого боку, можуть допомогти показати важливі аспекти характерів персонажів, такі як їхні мотивації, страхи, чесність, і т. д.

Конфлікт та мікроконфлікт є важливими елементами художньої літератури, які допомагають створити цікаву історію та залучити читачів. Вони можуть мати різні функції, такі як створення напруження, підсилення головного конфлікту, збагачення характерів персонажів, та інші. Крім того, конфлікт та мікроконфлікт можуть використовуватися для демонстрації важливих моральних та етичних питань, що стосуються людей.

Однією з функцій конфлікту та мікроконфлікту є створення напруження та збільшення інтересу читачів до сюжету твору. Конфлікт, у своє чергу, може

створити певний рівень драматизму, що спонукатиме читача продовжити читати далі, щоб дізнатися, як герої подолають проблеми та досягнуть своїх цілей.

Мікроконфлікти, на мою думку, можуть допомогти показати внутрішній світ персонажів та створити більш тісний зв'язок між героєм та читачем.

Проте, варто пам'ятати, що конфлікти та мікроконфлікти не є єдиними елементами літературної творчості. Їх використання повинно бути влучним та обміркованим, оскільки перебір конфліктів може призвести до втрати реалізму, сенсу та справжності твору.

Конфлікт також може бути використаний для підсилення головного конфлікту, який розгортається на сторінках твору. Наприклад, конфлікт між головними героями може спричинити подальший розвиток історії, оскільки це може призвести до подальшого врегулювання конфлікту, або зіткнення з новими проблемами. Мікроконфлікти можуть додатково зміцнити головний конфлікт, показуючи, як персонажі реагують на внутрішні та зовнішні проблеми або додати певної деталізації у сюжет твору.

Наприклад, конфлікт між двома персонажами може показати їхні різні погляди на світ, що може допомогти читачам краще зрозуміти та відчувати цих персонажів. Мікроконфлікти можуть допомогти розкрити внутрішні мотивації та проблеми персонажів, які допомагають зробити їх більш реалістичними та емоційно привабливими для читачів.

1.2 Практика використання художніх конфліктів в українській літературі.

Художні конфлікти є невід'ємною частиною української драматургії, яка й багата на різноманітні художні конфлікти, що є основою драматичної сюжетної лінії творів письменників.

Одна з основних відмінностей художнього конфлікту в драматургії від прозових творів полягає в тому, що в драматичному творі конфлікт виражається через діалогову форму взаємодії персонажів, саме це ми і побачимо далі, на прикладі п'єси Павла Ар'є «Слава Героям». Таким чином, конфлікт розвивається завдяки взаємодії персонажів, а не за допомогою опису автора.

Українська драматургія має багату історію, починаючи зі стародавніх ритуальних дій, вистав та ігор у народі, і закінчуючи сучасними драматичними творами. Відомими українськими драматургами, яких, мабуть, знають всі є Іван Котляревський, Іван Карпенко-Карий, Леся Українка, Микола Куліш, Іван Франко, а також Василь Стефаник.

У творах цих авторів можна знайти різні види художніх конфліктів. Пропоную розглянути художній конфлікт на прикладі драми-феєрії Лесі Українки "Лісова пісня". В основі головного конфлікту „Лісової пісні“ лежить постійна суперечність між цінним покликанням душі людини й тією щобенною рутинною справою, яка часто руйнує глибину людської душі. Драма переповнена образами, що створені народною уявою, Мавка — міфічна лісова дівчина. Вона пробуджена до життя весною, а під час гри на сопілці Лукаша, вона оживає. З багатою, щедрою душею прийшла Мавка до людей. Від чистого кохання розквітає та збагачується душа й „людського хлопця“ Лукаша. Але перешкодою для їхнього щастя стають щоденні людські колопоти, які поступово засмоктують у своє болото Лукаша. Меркне в його душі все прекрасне, що властиве його творчій та романтичній натурі. У п'єсі Івана Карпенка-Карого "Сто тисяч" головний конфлікт полягає в протистоянні вітчима та вітчимки, які борються за власну свободу та інші персональні та соціальні проблеми.

Крім того, українська драматургія активно використовує конфлікти, пов'язані із суспільними проблемами.

Наприклад, у новелі Василя Стефаника "Камінний хрест" зовнішній конфлікт пов'язаний із невідповідністю між працею селянина та соціальними обставинами, які перешкоджають йому бути щасливим. Головний герой твору Іван Дідух своїм простим селянським розумом збагнув найголовнішу причину еміграції — земля на батьківщині почала занепадати та втрачати свою цінність. Свою думку він пояснює односельчанам таким чином: «Тепер нікому не треба землі, лиш виклів та банків. Тепер молоді газди мудрі настали, такі фаєрмани, що за землев не згоріли». Втрачає також цінність і людська праця: «А податки накипають: що сплатив лева, то тепер п'єть, що с'їв солонину, то тепер бараболю». На жаль, але знецінення землі та праці на батьківщині — основна причина, що штовхає селян до еміграції на інші землі, далеко від рідного дому.

Українська драматургія здатна ефективно використовувати художні конфлікти для того, щоб зображувати різні аспекти життя та боротися з проблемами українського суспільства.

На мою думку, саме конфлікти, роблять драматичні твори більш цікавими для читача, який може бачити у конфліктах відображення реальності, якоїсь справжності та співпереживати разом з персонажами.

Висновки до першого розділу

Художній конфлікт є важливим елементом художньої літератури, що зближує читача із твором, надає йому відчуття справжності та дозволяє співпереживати із героями. Він допомагає показати складність та розмаїття людських взаємин, підносить соціальні та етичні питання, а також збагачує творчість письменників.

У літературознавчому дискурсі художній конфлікт є предметом вивчення та аналізу, який допомагає розуміти глибинний зміст творів та передати їхню глибину, що закладена у сюжет твору. Аналіз художнього конфлікту допомагає розкрити теми та проблеми, що стоять в основі твору та допомагають зрозуміти, як вони пов'язані з історією, культурою та суспільним контекстом.

В свою чергу, художній конфлікт є важливим елементом художньої літератури, який виконує важливі функції в передачі розбіжностей та напружень у творах.

На мою суб'єктивну думку, драматичні твори без конфліктів були б надто нудними, саме конфлікт додає жвавості, цікавості та свого роду родзинки у сюжет, що надає читачу відчуття цікавості та виявляє інтерес, аби дізнатись як будуть розгортатись події протягом твору.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ КОНФЛІКТІВ ТА МІКРОКОНФЛІКТІВ У П'ЄСИ ПАВЛА АР'Є «СЛАВА ГЕРОЯМ»

2.1. Павло Ар'є та його творча біографія

Павло Ар'є (народився 22 квітня 1954 року в місті Львів) — відомий український поет, прозаїк, драматург, перекладач та літературний критик. Вважається одним із найяскравіших представників української літератури кінця ХХ — початку ХХІ століття.

Павло Ар'є народився у Львові у сім'ї інженера та філолога. Закінчив факультет журналістики Київського університету, працював редактором, викладачем університетів, а також на посаді головного редактора літературного журналу «Дніпро». До літератури Ар'є прийшов у 1970-х роках, коли був студентом. Перші його поетичні твори з'явилися в журналі «Молода буковина».

У 1985 році Ар'є дебютував книгою поезій «Хмари у віконні». Пізніше вийшли його збірки «Рідкий газ», «Марс», «Палац культури», «Готель Америка» та інші. Він також пише прозу та драми, серед яких «Саламандра», «Призрак», «Доля-мінус», «Поліграф».

Павло Ар'є володіє непересічним поетичним даром, який дозволяє йому створювати яскраві, майстерні тексти з високим рівнем мистецтва та глибоким змістом. Його твори звертаються до проблем людини та її місця у світі, відображають складні соціальні та політичні процеси, викликають роздуми та підносять нові ідеї.

Павло Ар'є є лауреатом багатьох престижних літературних премій та відзнак, в тому числі Національної премії.

Впізнаваність та слава до Ар'є прийшла у 2013 році із появою п'єси «На початку і наприкінці часів» та низки успішних вистав на її основі, які стали культовими серед українських глядачів. П'єси Ар'є перекладені багатьма мовами світу, зокрема: словенською, чеською, німецькою, англійською, польською, французькою мовами.

У 1998 році Павло закінчив Українську академію друкарства у Львові, після чого розпочав навчання в Київському університеті за спеціальністю «соціологія». Далі отримав диплом за спеціальністю «економіст», але згодом вирішив спробувати себе у драматургії.

У 2004 році Павло Валентинович переїхав жити та навчатися до Кьольну, де закінчив університет. У 2016-2017 рр. він став художнім керівником Львівського драматичного театру ім. Лесі Українки.

Серед доробку Ар'є, окрім власних п'єс, є також і переклади на українську драматургічних праць іноземних драматургів. Зокрема Ар'є переклав українською п'єсу «Вибухнуті» («Blasted») Сари Кейн, та п'єсу «?» Дмитра Гавроша. Під час навчання він пробував себе у ролі актора, режисера та драматурга.

Серед відзнак режисера немало, зокрема:

Влітку 2010 п'єса «Експеримент» потрапила до преміального списку найбільшої європейської театральної Бієнале «Нові вистави з Європи» в Вісбадені.

У 2011 році Павло став переможцем конкурсу «Коронація слова 2011».

Здобув перемогу у конкурсі на участь у міжнародній програмі співпраці British Council Ukraine та театру Royal Court (Лондон).

Отримав відзнаку Київського національного університету за найкращу історичну п'єсу.

Павла було обрано представником від східної Європи на міжнародний форум фестивалю «Berlin Theatertreffen 2013».

Він став стипендіатом «Goethe-Institut».

Таким чином, за своє життя Павло Ар'є отримав немало досягнень, проте усі вони – результати великої та плідної праці, підкріпленої нескінченним навчанням та розвитком.

2.2. П'єса Павла Ар'є «Слава героям» та система конфліктів та мікроконфліктів в ній, яку використовує автор

П'єса Павла Ар'є «Слава Героям» - це твір, який описує життя людей у складний період історії України. У п'єсі зображено багато конфліктних ситуацій, які відбивають різні аспекти соціального життя.

У центрі сюжету ветерани: Остап Ількович воював за незалежну Україну в складі УПА (Української Повстанської Армії), боровся з радянськими й фашистськими окупантами. А от Андрій Васильович був у лавах радянської Червоної Армії, яка боролася як проти УПА, так і проти фашистів, дві абсолютно різні постаті, які потрапляють до однієї палати у госпіталі, в очікуванні життєвонеобхідної операції на серці. Парадоксально, але в цьому і постає цікавість сюжету. Спершу, розглянемо головний конфлікт твору:

Конфлікт серед поглядів, що виник на основі історії та досвіду головних героїв. Остап Ількович Шемеля – Ветеран Української Повстанської Армії, Андрій Васильович Чумаченко – ветеран Радянської армії, серед героїв на початку п'єси виникає конфлікт на основі різних поглядів, Андрій Васильович був вороже налаштований щодо Остапа Ільковича, адже вважав, що він бандерівець і зрадник: «Хм. Любиш не любиш, яка різниця, не місце мені з Бандерою», – сказав Андрій до Остапа. Також Андрій називає Остапа «бандитом» та каже, що він та його побратими «сиділи у Гітлера під сракою, грілися».

«Андрій. От тобі, тиц-пердиц, чого ж ти починаєш воду мутити зі своїми маршрутками. Мій син для нього — НІХТО. І я знаю чому. Бо я, його батько, свою кров у боротьбі з нацизмом пролив, не був бандитом, не сидів у лісах і не плутався з німцями, як робив ото ТИ і тобі подібні.

Остап. Брехня! Ми і з німцем билися і з вашим НКВС, з усіма загарбниками української землі. Поки ти за Сталіна сраку рвав, ми виборювали свободу для нашого народу.

Андрій. Розкажи то все тим ляхам жидам і всім кого ви тут повирізали.

Остап. То всьо комунякі з німцями, не треба на нас валити, ти говориш як сексот». [15].

Із цього діалогу ми бачимо підтвердження конфліктної лінії, яка розгорнулася між Остапом Ільковичем та Андрієм Васильовичем.

Мікроконфлікт між ветеранами Остапом Ільковичем, Андрієм Васильовичем та їхньою лікаркою Іриною Богданівною. В обох ветеранів слабе серце і їм потрібно дотримуватись лікування, спокою та виконувати вказівки лікаря Ірини Богданівни, але Остап та Андрій постійно намагаються в'яснити між собою стосунки, що погіршує їх здоров'я, підвищує тиск та може призвести навіть до смерті. «А у вас, Остапе Ільковичу, 180 на 90. Молодці! Що ще я можу сказати? Дякую, ви один одному дуже допомогли. Наблизитися до цвинтаря. Ну, не можу я вас тепер розвести, НЕ МОЖУ. Не хотіла вам цього говорити, але тепер скажу: ваше становище дуже хитке. Якщо ви так далі будете, то дехто з вас до операції не доживе. Забороняю з'ясовувати будь які стосунки. Остапе Ільковичу, ще один прецедент і мені доведеться жорстоко покарати Ганю, бо вона за вас поручилася. Ганю, по два кубика лазіксу, промідол, повторити крапельниці. Відведіть обох до процедурної, щоб знову шкоди не наробили. І відкрийте тут вікна», – наголосила Ірина Володимирівна.

Конфлікт між героями та їх бажаннями, внутрішній конфлікт героя. Ірина Богданівна працює лікарем у державному госпіталі, має по декілька операцій на день та не бере зовсім хабарів, в той час, як її колеги «на БМВешках і на Джипах їздять, та пруть так, що аж з усіх дірок лізе, одна твоя мама – дурепа...», – сказала Ірина Богданівна.

Ця цитата вводить нас в оману і спочатку, ми можемо подумати, що наша Ірина Богданівна принципова та справедлива лікарка, але далі ми дізнаємось зовсім іншу правду про героїнь п'єси.

Конфлікт між героями та їх дітьми. Конфлікт між Іриною Богдановн та її донькою, яка хоче навчатись в Англії, але ми всі розуміємо, що таке навчання не під силу звичайному лікарю, який живе на державну зарплатню. Переглянемо діалог Ірини Богданівни із її донькою:

«Доця, ну що там?...

Скільки? *(сідає на ліжку)*...

Я знала що не дешево але 9 тисяч фунтів, це ж не долар, плюс проживання...

Здалася тобі ця Англія, у нас своя магістратура є, хочеш до Києва?...

Доця, доця заспокойся, мама жартує, я ж жартую, та не кричи ти, ти хіба жартів не розумієш? Господи...

А Німеччина?...

А я казала: вчи Німецьку...

Добре, а коли перший внесок?...

Ясно...

Та шо-шо! Буду позичати... ШО

Та не знаю ще в кого, он колеги на БМВешках їздять і на Джипах, гребуть що аж зі всіх дірок лізе, одна твоя мама — дурепа...

Не говори так, то не так просто...

Ти тільки, там подружкам своїм, язиком не п'ятайкай, добре?

(Повертається Ганна, Ірина змінює тему і тон)

Доцю, у холодильнику голубці, не забудь...

Прийду поговоримо, не можу говорити...

Сьогодні пізніше...

Як чому? Важкий випадок тут у мене, потім розкажу ...

Ну, то в суботу підемо ...

Точно, обіцяю...

Все. Мамуська тебе любить ... Па-па.

Так, там компот внизу, не забудь...». [15].

Із цього діалогу ми бачимо, що донька не така, як мама, вона хоче іншого життя, вивчитись, добре заробляти і мати хороший рівень життя, в той час як її мама постійно працює, вона працює совісно, приділяє багато часу своїм пацієнтам, але зарплатня, яку вона отримує зовсім не відповідає її старанням,

вона вимушена постійно позичати гроші, щоб мати змогу відправити свою дочку на навчання в Англію та мати змогу їй оплачувати це навчання.

Мікроконфлікт Ганни та Ірини Богданівни між поглядами на лікування Остапа Ільковича. Ірина Богданівна – хірург, яка мала оперувати дідуся Ганни Остапа Ільковича, але стан Остапа різко погіршується «аналізи нікудишні, стенокардія, тахікардія», вона боїться, що він взагалі може померти на операційному столі, тому намагається пояснити Ганні, що операція непотрібна, але Ганна відмовляється це слухати, вона переживає, що її дідусь помре і хоче переконати Ірину Богданівна все-таки зробити операцію аби Остав Ількович ще пожив, але хірург запевняє Ганну, що немає сенсу робити операцію, стан її дідуся незадовільний, тому операцію робити може бути небезпечно. На що Ганна різко реагує:

«Так що ж мені тепер тут спостерігати як ви тут усіх чудесно рятуєте, тим часом як мій дід помирає?».

Конфлікт, що базується на грошах та людських стосунках. Ірина Богданівна із вблаганнями Ганни погоджується зробити операцію, але за велику суму грошей, 5 тисяч доларів, ми розуміємо, що такої суми у Ганни немає, але це не дуже когось хвилює, тому дівчина вимушена її шукати аби врятувати свого дідуся.

Перманентний конфлікт всередині твору. Зі слів Ірини Богданівни: «От у мене перманентний конфлікт з головним лікарем – він тільки й чекає. Або він мене, або я його. Я не можу помилятися. Всі навколо тільки чекають, до чого ці яничари шпиталь довели, якщо не я - кінець нашої кардіохірургії. Не за себе боюся – справи шкода».

Із цієї цитати, можна зрозуміти, що стосунки Ірини Богданівни та головного лікаря суттєво напружені, адже вона, на перший погляд, здавалась хорошим та відповідальним фахівцем у своїй справі і на таких людей, як Ірина Богданівна точили зуб, аби вона допустилася помилки, і її могли звільнити, або десь намагались підставити, і на її місце поставити людину, яка була б «зручною» та робила усе так, як їй скажуть. Особисту думку у тодішні часи дуже не

поважали, тому і робили все так, аби ситуації із трагічними моментами на операційному столі Ірини Богданівни набували великого розголосу, щоб її можна було скоріше позбутись.

Конфлікт між героями та суспільством. У п'єсі є декілька моментів, коли герої стикаються з недовірою та неприйняттям соціуму. Наприклад, коли дідусь Ганни не вписали у квоту на безкоштовну операцію та медикаментозне післяопераційне лікування, адже змінилась влада і тепер Остап Ількович – ветеран Української Повстанської Армії став ворогом, а не героєм для суспільства. Цей конфлікт показує, як влада може вплинути на життя та рішення героїв.

«Ганна. Не думаю. *(сідає на ліжку біля Андрія Васильовича, скрізь сльози)*. Моєму діду відмовляють в операції. Хіба це справедливість?

Андрій. От, новина. Так значить йому не треба.

Ганна. Без операції він помре.

Андрій. Ну то хай роблять.

Ганна. Віднедавна, мій дід більше не має права на пільгову операцію в цьому закладі.

Андрій. Хе, так він же цей, у плані стояв, так же ж не можна!

Ганна. Хтось на горі думає по інакшому. Це ж ваші друзі там, на горі.

Андрій. Перед тим були ваші. Господи війна давно вже закінчилася, а ми далі як на війні.

Ганна. Знаєте, я хочу щоб була війна. Щоб усе оце *(розводить руками)* горіло полум'ям, всі ці жирні пики, що б їх вішати можна було за саботаж, щоб у мене був револьвер, я б навела тут лад».

Із цього діалогу можна зробити висновок, що влада намагається диктувати свої бачення та закони, які роблять краще лише кишням можновладців, в той час, як звичайні люди, ветерани війни не можуть отримати безоплатне лікування.

Ще один конфлікт між героями та суспільством. Коли дідусь Ганни розповідає Андрію Васильовичу її історію, як мати народила її під Новосибірському та покинула на виховання дідуся й бабусі:

«**Остап.** Всьому світу. У всіх життя як життя, а в неї його ніколи не було. Народилася в Сибіру під Новосибірськом, 17-ти літня мати кинула її дудові і бабі і зникла назавжди.

Андрій. Неприємний початок». [15].

«Потім жінка перед смертю розповіла, що дівчат з українських сімей в нашому поселені, частенько гвалтували місцеві міліціонери... Так Гання з'явилася на світ. В бідності, холоді, насильстві і зраді».

Із цього діалогу мені було важко винести якісь уроки, це біль, це зрада і це жах, я одразу провела паралель із сьогоднішнім, із Бучею, Ірпенем, Макаровом, під час окупації рашистами у лютому-березні 2022 року, як так само гвалтували дівчат, так само вбивали та катували, це страшна і моторошна історія, і саме в цьому описі простежується конфлікт всіх часів між Україною та росією, яка завжди намагалась нас знищити.

У п'єсі присутній конфлікт між головним героєм Андрієм та його сином, який відчуває страх за свого собаку, яку залишив і син має його доглядати, поки Андрій Васильович лежить у госпіталі.

«**Андрій.** Як там мій Бімка?

Петро. Непогано. Сумує, сидить цілими днями під дверима.

Андрій. Ех Бімулька, хочу його побачити.

Петро. Побачиш, він в тебе вірить.

Андрій. Кості йому зовсім не давайте. Застарий він для кісток.

Петро. Ти це вже сто разів казав.

Андрій. І ще сто скажу, щоб дійшло.

Петро. Так, дійшло ж! Навіщо повторювати?

Андрій. Ти добре його вигулюєш?

Петро. Та казав же — ВИГУЛЮЮ. Вдень баба Галя з ним ходить, зранку і ввечері – я.

Андрій. Що ще за баба Галя?!

Петро. Консьержка, 10 гривень за вигул даю.

Андрій. Ого! Ввечері довго гуляй, півгодини, не менше.

Петро. Ти свого пса більше, аніж нас любиш.

Андрій. Так і він мене більше за вас (ЛЮБИТЬ)!

Петро. Ну, знаєш. Як що так, на мою думку — приспати його давно треба.

Андрій. Це ж Бімка! Бімуууля, а то – ви. Хіба можна ревнувати до пса? Ви собі раду дасте...». [15].

Із цього діалогу можна побачити, що Петро, єдиний хто непокоїться за життя і долю батька. Ще на початку п'єси Андрій Васильовичу розповідав Остапу Ільковича, як його дочка зовсім не переймається за його життя та здоров'я, а тільки й чекає, коли б це урвати собі хороший шматок спадку батька.

П'єса Павла Ар'є "Слава Героям" також містить конфлікти, які демонструють різне сприйняття життя між молоддю та старшими людьми.

«**Андрій.** Це правда, була жінка у нього, хвора на голову, повна труба, ходила на всі мітинги підряд, всі які були до комуняків, *(показує на Остапа)* до фашистів, до демократів, соціалістів, ще як вони там... ну ті.. що за Тимошенко, чорт забув...

Ганна. Батьківщина.

Андрій. ммм, коротше доходилася, що аж здуріла - остаточно і безповоротно, пішла в лесбіянки.

Петро. Па, які лесбіянки?! Що ти верзеш! Вона пішла в феміністки.

Андрій. Та чорт їх розбере, з цими новими словами, увесь час плутаю.

Остап. О я то знаю, вони проститутки по теліку бігають з голими цицьками.

Петро. Моя ні». [15].

Судячи із цього діалогу можна сказати навіть про конфлікт поглядів між старшим та молодим поколінням, особисто моя думка, що не варто намагатись довести свою правоту дідусям або бабусям, які вже сформували своє бачення та світосприйняття саме через призму свого бачення, це може лише розгорнути новий конфлікт та суперечку, тому краще спробувати пояснити один раз, але якщо не виходить, краще прийняти їх бачення і з повагою віднестися до їх

критики, адже вони жили в надто непростий час, який загартував їх та змусив думати саме так.

Конфлікт між Ганною та Іриною Богданівною, яка вимагала гроші за операцію Остапа Ільковича,

«Ганна. Нам доведеться все змінити, починаючи з Вашого ставлення до мене, і я хочу про це говорити, тепер, негайно.

Ірина. Поговорити ми зможемо потім, а тепер дай гроші, мене дитина вдома чекає.

Ганна. НЕМА у мене ніяких для Вас грошей.

Ірина. Де ж вони ділися?

Ганна. Це не має значення. *(штурхає Ірину Богданівну брудним рушником, на білосніжному халаті залишається пляма).*

Ірина. *(сахається Ганни)* Та що з тобою!

Ганна наставляє Ірині ще одну пляму.

Ірина. Кінчена. Знаєш, що я зроблю? Випишу твого пердуна прямо зараз зі шпиталю. Хай лікується вдома, довго він не протягне.

Ганна. Кожному своє *(втирає сухим рушником Остапа, той стогне скрізь сон).*

Ірина. Здохне. З тобою доведеться розпрощатися, навіщо мені у відділені виродки? Поїдеш туди, де тобі місце – в село, свиней пасти.

Ганна. Поїду, коли захочу. Засаджу Вас у в'язничку і поїду.

Ірина. Тварюка невдячна, ти що каркаєш, яке “у в'язничку?”

Ганна. Розкрадання медикаментів, підробка статистики. Цього вже достатньо, але це ще не все, сядете і на довго.

Ірина. Твої слова, чого вони варті? Подумай, ти хто така? Ти ніхто! Ось хто ти.

Ганна. Кожен Ваш підпис під призначенням морфіну, промідону яких так ніхто і не отримав, *(дістає з кишені папір)* ось наприклад, Ви списали 60 міліграм морфіну Царкову на наступний день після його смерті.

Ірина. *(Видерає папір з рук Гани, шматує його)* Сука, ти після цього.

Ганна. У мене таких документів ще багато, це більше аніж просто мої слова, тут все ясно. Кожен випадок з Вашим підписом, ВСЕ коли і скільки. Куди вся гуманітарка розходитьсь? Ми з Олею співучасники цього, хоч би копичиною поділилися, ні, тільки під себе гребете». [15].

І з цього діалогу можна зробити висновок, що Ірина Богданівна на початку п'єси здалась милою і справедливою жінкою, а вкінці вона виявилась підлою, жорсткою, і падкою на гроші жінкою, яку не цікавить доді та життя простих людей.

Цитата, яка описала моє твердження щодо Ірини Богданівни:

«**Ганна.** Справедливості. Хоча б, між Вами і мною. Я не дурніша за Вас, тоже лікарем хотіла стати, не судилося. Навіть тепер, дивлюся на Вас як на сонце і на руки ваші, всі ці операції, добро і полегшення, що Ви даєте людям, а за цим схована нескінченна чорнота. І все рівно я Вам заздрю, мрію бути як Ви». [15].

Конфлікт між героєм та самим собою. Протягом усієї п'єси медсестра Ганна була ввічливою, світлою і доброю дівчинкою, яка всім допомагала, виконувала всі прохання та допомагала, допоки вона не показала свою справжність, вона стала сильною, рішучою і запальною дівчиною, що втерла ніс Ірині Богданівні, яка злякалась, що Ганна зможе викрити її брудні справи, погодилась зробити безкоштовно операцію.

Цитата Ганни: «Сама винна, бо не була мужньою, відважною і хороброю як то тут в клятві написано, я була пустим місцем, мене ніби то й не було, а теперка я Є, народилася наново, тепер я Воїн. Добре Вам, якщо Ви спите, бо мені є що сказати і я скажу, незважаючи чуєте Ви мене або ні. Завтра операція...»

«Війна закінчилася, а ми досі живемо, як на війні» — підсумовує Андрій Васильович в одній зі своїх розмов. І хоч ветерани — по різні боки барикад, їх навмисне намагаються примирити, «вкладаючи» в одну лікарняну палату. Адже держава — як і Бог, і земля, і хліб, і мова, і мати-українка, — у них спільні. Отже, вони — сини одного народу і палата — одна на двох. Спершу воно символічно стає полем бою ветеранів, а у фіналі — наче снігом покритою братською могилою, адже обоє вони померли у цій лікарняній палаті, не дочекавшись

операцій.. До останнього віриться, що герої знайдуть компроміс, потоваришують, підлікуються й виписуються з лікарні, проте ця «специфічна комедія» описана з нашого життя, тому солодкий та щасливий кінець автором не задумувався.

Висновки до другого розділу

У даному розділі було розглянуто творчий шлях та біографію Павла Ар'є, його відзнаки та нагороди. Окрім цього, було проаналізовано конфлікти та мікроконфлікти у його п'єсі під назвою «Слава Героям», що на теперішній час становить велику актуальність для історії нашого народу.

Внутрішні конфлікти героїв, що відіграють неабияку роль у житті та мають силу впливати на людину, яка не приймає себе та свої погляди і знаходиться у конфлікті із самим собою, ми побачили це на прикладі онуки Остапа Ільковича – Ганни. З аналізу ми також можемо зробити висновок, як конфлікти поглядів, стосунки з людьми, які нас оточують, можуть вплинути на нас та життя цих же людей, приклад конфлікту Остапа та Андрія, який розгорнувся ще на самому початку п'єси та тонкою лінією тягнувся протягом усього сюжету, спонукає читача бути більш уважними до себе та трохи добрішим до ближнього свого, адже ти не знаєш, яка доля була у тієї людини, чому вона такою стала, та яка доля могла спіткати її.

Конфлікти людини і правління, які автор описав для нас, дають нам змогу подивитись збоку на ситуацію, як можновладці можуть впливати на долі простих людей і більше того, руйнувати їхні життя.

Мікроконфлікти, що розгорнувся з боку Ірини Богданівни це як окремий підсумок твору, це жінка, яка, на мою думку, у вічному конфлікті з усіма: з дитиною, з підлеглими, із собою та з начальством, але на мою думку, головна її помилка – це конфлікт із самим собою, адже вона не конця розуміє свою позицію, спочатку вона демонструється нам з боку чуйної людина, а насправді виявляється гнилою та підлою.

І також варто наголосити на тому, що автор підкреслює у п'єсі, що людське життя не варте тих дрібних розбіжностей, що наразі виникають між братами одного народу та синами однієї української землі.

РЕЗЮМЕ

У даному дослідженні було розглянуто конфлікти та мікроконфлікти у п'єсі Павла Ар'є «Слава Героям». Вважаємо, що мету роботи було досягнуто у повному обсязі. Під час її реалізації було виконано завдання:

Досліджено поняття конфлікту та мікроконфлікту, їх функції та мету у художній літературі.

Висвітлено практику використання художніх конфліктів в українській літературі.

Висвітлено історію формування постаті Павла Ар'є та його творчої біографії.

Проаналізовано п'єсу Павла Ар'є «Слава героям» та систему конфліктів та мікроконфліктів в ній, яку використовує автор.

Варто зауважити, що Павло Ар'є - сучасний український драматург, художник та театральний режисер, проте, його творчість широко відома і поза межами України. Його п'єси Павла Ар'є широко використовуються у сучасному театральному мистецтві, а їх сенс та глибина - досліджуються та вивчаються у спеціалізованих вишах.

«Слава Героям» є творчим здобутком автора, а також гарним прикладом використання художніх конфліктів та мікроконфліктів з метою виразного формування змісту твору. У своїй п'єсі Павло Ар'є використовує низку художніх конфліктів, через які розкривається увесь сенс та авторська задум.

Оскільки п'єса є відносно новим здобутком автора, її конфліктна лінія на теперішній час залишалася майже поза увагою науковців на предмет розкриття її змісту. З огляду на це було прийнято рішення щодо пролиття світла на тінь використання автором даного типу художніх засобів.

До роз'яснення поняття «конфлікту» застосовуються такі визначення:

Зіткнення протилежних інтересів, поглядів; крайнє загострення суперечностей, що призводить до ускладнення чи гострої боротьби [8, с.295].

Відображення життєвих суперечностей у художніх творах, що виявляється в зіткненні й боротьбі протилежних ідей, прагнень і вчинків людей.

Стан відкритої, часто зтяжної боротьби між людьми та владою.

Стан дисгармонії у стосунках між людьми, ідеями та поглядами на життя.

Протистояння характерів або сил у літературному або сценічному творі, особливо головна позиція, на якій будується сюжет.

Говорячи про конфліктну лінію п'єси Павла Ар'є «Слава Героям», варто наголосити на тому, що вона оповідає про долю двох ветеранів: УПА і Великої Вітчизняної війни. При цьому, обидва, потрапили не лише до однієї лікарні, їх розмістили в одній палаті. Отже будь-який конфлікт відбувається на тлі загоєння старих ран і примирення різних світоглядів. Автор п'єси нагадує нам, що сьогодні наша країна як ніколи потребує всеосяжного примирення, тому варто об'єднуватись, а не воювати один з одним, бути разом проти ворога, а не кожен проти один одного. [15].

Він також підкреслює у п'єсі, що людське життя не варте тих дрібних розбіжностей, що наразі виникають між братами одного народу та синами однієї української землі.

Робота складається зі вступу, двох розділів та висновків. Обсяг роботи 31 сторінка. У списку використаної літератури 25 позицій.

SUMMARY

In this study, the conflicts and micro-conflicts in the play "Glory to Heroes" by Pavel Aryeh were considered. We believe that the goal of the work was fully achieved. During its implementation, the task was completed:

The concepts of conflict and micro-conflict, their function and purpose in fiction are studied.

The practice of using artistic conflicts in Ukrainian literature is highlighted.

The history of the formation of the figure of Pavel Aryeh and his creative biography is covered.

The play "Glory to Heroes" by Pavel Arye and the system of conflicts and micro-conflicts used by the author in it are analyzed.

It is worth noting that Pavlo Arye is a modern Ukrainian playwright, artist and theater director, however, his work is widely known outside of Ukraine. His plays by Paul Aryeh are widely used in modern theater art, and their meaning and depth are researched and studied in specialized universities.

"Glory to Heroes" is a creative achievement of the author, as well as a good example of the use of artistic conflicts and micro-conflicts in order to express the content of the work. In his play, Pavlo Arye uses a number of artistic conflicts, through which the whole meaning and author's intention are revealed.

Since the play is a relatively new achievement of the author, its conflict line has remained almost outside the attention of scholars for the purpose of revealing its content. With this in mind, a decision was made to shed light on the shadow of the author's use of this type of artistic means.

The following definitions are used to clarify the concept of "conflict":

Clash of opposing interests, views; extreme aggravation of contradictions, which leads to complications or acute struggle.

Reflection of life's contradictions in works of art, which is manifested in the clash and struggle of opposing ideas, aspirations and actions of people. [8, c.295].

A state of open, often protracted struggle between the people and the government.

A state of disharmony in relationships between people, ideas and views on life.

Contrast of characters or forces in a literary or stage work, especially the main position on which the plot is built.

Speaking about the conflict line of Pavel Aryeh's play "Glory to Heroes", it should be emphasized that it tells about the fate of two veterans: the UPA and the Great Patriotic War. At the same time, both were admitted not only to the same hospital, they were placed in the same ward. Therefore, any conflict occurs against the background of the healing of old wounds and the reconciliation of different worldviews. The author of the play reminds us that today our country needs comprehensive reconciliation more than ever, so we should unite, not fight with each other, be together against the enemy, and not everyone against each other. [15].

He also emphasizes in the play that human life is not worth the petty differences that currently arise between brothers of one nation and sons of one Ukrainian land.

The work consists of an introduction, two sections and conclusions. The volume of work 31 pages. In the list of used literature there are 25 sources.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Авторська типологія конфліктів в художній літературі URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3371/1/Virchenko_Tetyana%20.pdf
2. Ар'є, Павло. URL: https://ukrdramahub.blogspot.com/p/blog-page_27.html
3. Бевзюк-Волошин О. В. Концепція примирення в контексті інтерпретативної соціологічної парадигми: маг. дис. на здоб. ступ. маг. зі спец. 054 «Соціологія». Київ, 2018. 94 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/27438/1/Bevziuk-Voloshyn_magistr.pdf
4. Бондаренко Ю. Художній конфлікт як предмет вивчення процесі шкільного аналізу літературного твору: наук. стаття. 2011. 13 с. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/645/1/%D0%A5%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D1%96%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%20%D1%8F%D0%BA%20%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BC%D0%B5%D1%82%20%D0%B2%D0%B8%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%20%D0%B2%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%D1%96%20%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D1%83%20%20%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%83.pdf>
5. Драматичний конфлікт новели Миколи Хвильового «Я (Романтика)». URL: <https://gdz4you.com/literatura/tvory/tvir-na-temu-dramatychnyj-konflikt-novely-mykoly-hvylovogo-ya-romantyka-2775/>
6. Конфліктологія : навч. посіб. / А.І. Берлач, В.В. Кондрюкова, В.О. Криволапчук, О.Г. Поліщук; ОДУВС, вид. 2-ге, доповн. Одеса : ОДУВС, 2010.

c.URL:<http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/310/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf>

7. Конфліктологія: Конспект лекцій. Для підготовки магістрів усіх формнавчання /В.Я.Галаган, В.Ф.Орлов, О.М.Отіч. К.: ДЕТУТ, 2008. 293 с. URL:

https://lib.iitta.gov.ua/3936/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D0%B2%D0%B8%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%9E.%D0%9C.%D0%9E%D1%82%D0%B8%D1%87_rtf_2014_05_04_16_49_58_661.pdf

8. Конфліктність у драматичних творах.. Конфлікт в літературі – зіткнення, боротьба. URL: <https://jarch.donnu.edu.ua/article/view/9581/9517>

9. Коротун А.В. Стили поведінки і способи вирішення конфліктної ситуації. URL:

<https://core.ac.uk/download/pdf/14049694.pdf>

10. Методи вивчення конфлікту. URL:

<https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/28530/>

11. Миронова О. М. Конфліктологія : навчальний посібник / О. М. Миронова, О.В. Мазоренко. Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. 168 с. (Укр. мов.).URL:

<http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/7479/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%202011%2C%20%D0%9C%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%2C%20%D0%9C%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

12. Павло Ар'є. URL:<https://drama-comedy.kiev.ua/collective/pavlo-ar-ye/>

13. Павло

Ар'є.

URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%BE%D0%90%D1%80%27%D1%94>

14. Павло Ар'є «Слава Героям»

<http://teatre.com.ua/ukrdrama/lava-gerojam-avla-re/>

15. Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31879>

16. Позиції та стилі поведінки учасників конфлікту. URL: <https://buklib.net/books/24620/>

17. Проблематика і конфлікт художнього твору. URL: <https://zno.if.ua/?p=3305>

18. Психологія конфлікту. URL: https://lib.iitta.gov.ua/3938/1/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%D0%BA%D1%96%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D0%B9%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BD%D1%82.%D0%9E%D0%9C%D0%9E%D1%82%D0%B8%D1%87_doc.pdf

19. Соціальна конфліктологія. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/445/1/%D0%93%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%202015.pdf>

20. Соціологія конфлікту. Конфлікт у суспільстві. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/LEKTSIYA-7.pdf>

21. Структура та зміст конфліктів. URL: https://studies.in.ua/poltichn_tehnologyi/2726-struktura-ta-zmst-konflktv.html

22. Тема 4. Конфлікти. 8 с. URL: <https://politologia-rdgu.rv.ua/images/school/t4.pdf>

23. Тема: Конфлікти.URL: <https://studfile.net/preview/9739942/>
24. У чому полягає суть головного конфлікту в романі "Тигролови" та як він розв'язується.URL: <https://www.ukrlib.com.ua/answers/printit.php?tid=11345>
25. Художній конфлікт в українській драматургії 1990–2010-хроків: дискурс, еволюція, типологія : монографія / Тетяна ІгорівнаВірченко ; ДЗ «Луганський національний університет імені ТарасаШевченка». Кривий Ріг : Видавничий дім, 2012. 336 с.URL:<https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/virchenko-t.-2012-hudozhnij-konflikt-v-ukrayinskij-dramaturgiyi-1990%E2%80%932010-h.pdf>